

ΤΟ ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ – ΤΟ ΣΩΜΑ ΩΣ ΑΦΕΤΗΡΙΑ ΕΙΡΗΝΗΣ (του Γιάννη Ζήση)

Το σώμα, αν και είναι στο επίκεντρο της προσοχής του ανθρώπου, έχει, ουσιαστικά, παραγνωρισθεί, γιατί, από το ένα μέρος, κατανοείται μόνον εργαλειακά και με βάση το φαίνεσθαι και, από το άλλο μέρος, έχει άρρηκτα συνδεθεί άρρηκτα με τον φόβο του θανάτου, μιας και η δική του ζωή είναι αυτή που –κατά τα φαινόμενα– ορίζει πόση διάρκεια θα έχει η αυτοσυνείδησή μας και οι επιθυμίες μας, με τις οποίες ταυτιζόμαστε.

Το σώμα, όμως, στέκει ηδονικά πέρα από το αυτονόητο της ύλης, στέκει οδυνηρά πέρα από το αυτονόητο. Η οδυνηρότητα αυτή οφείλεται στο ότι, παρά την εγγύτητά του και την προσοχή που του έχει δοθεί, αυτό έχει βρεθεί και παραμένει έξω από την ανθρώπινη συνείδηση, απομονωμένο και ακατανόητο.

Δύο είναι τα ρεύματα που διαπερνούν αυτό το μυστήριο. Το πρώτο είναι η **σεξουαλικότητα** και το δεύτερο η **ψυχικότητα**.

Το μυστήριο της σεξουαλικότητας έχει να κάνει, αφενός μεν, με την εντυπωτικότητα σε επίπεδο συνείδησης και αυτοσυνειδησίας, με τη δύναμη, δηλαδή, της εντύπωσης που προκαλεί το σώμα ως ορατό και αυστηρά περιγεγραμμένο φαινόμενο, ως πρωτογενή ιδιότητα-χαρακτηριστικό του και, αφετέρου, με τη συνάφεια, ως πεδίο απελευθέρωσης του εγώ μέσα στο παίγνιο του «εμείς», στη θεατρικότητα της αμεσότητας των σωμάτων.

Τα σεξουαλικά δράματα λειτουργούν ως κάθαρση του σώματος από τη χωριστικότητα. Η χωριστικότητα του σώματος οφείλεται στα

στερεά και απολύτως διακριτά του όρια, καθώς και στο ότι το σώμα είναι απολύτως υποκείμενο στον έλεγχο της συνείδησης όσον αφορά την κοινωνική του λειτουργία (εκτός βέβαια από τις εσωτερικές του λειτουργίες που είναι αυτόματες και μη ελέγξιμες). **Τα ψυχικά δρώμενα, από την άλλη, λειτουργούν ως κάθαρση του σώματος και του προσώπου από την απουσία.** Το σώμα αντιλαμβάνεται την απουσία διά της αυτοματικότητάς του απέναντι στη λειτουργία της συνείδησης, γιατί η παρουσία –ή απουσία– κρίνεται εδώ με τα κριτήρια της ανθρωπινότητας και της αυτοσυνειδησίας και όχι των υλικών και μορφικών δομών, οι οποίες υπόκεινται –σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό– στον ανθρώπινο έλεγχο. Η παρουσία σαφώς αφορά έναν υπερκείμενο αφαιρετικό ρυθμιστικό παράγοντα.

Το σεξουαλικό συμβάν τερματίζει την οριζόντια χωριστικότητα, τερματίζει την αποξένωση από τους άλλους, ενώ το ψυχικό συμβάν την κάθετη χωριστικότητα, τη σχέση, δηλαδή, με το υπερκείμενο πνευματικό στοιχείο κι έτσι καταφάσκει στο πνεύμα. Και τα δυο συμβαίνοντα μπορούν να είναι τόσο ιλιγγιώδη όσο και εναργή.

Το σεξουαλικό συμβάν, επειδή αποτελεί άρση της χωριστικότητας, οπλίζει τη σχέση με την απόλαυσή της ως εδεμικής επιστροφής του σώματος στην αυθεντικότητα, την ελευθερία και την προσιτότητα του άλλου.

Η ψυχή λειτουργεί σαν αντίστοιχο διαμεσολαβητικό Είναι με τον κόσμο, ως γενική φύση της ταυτότητας, ως εγγύτητα και προσιτότητα της ολότητας του υπάρχοντος και του πνεύματος.

Το ζητούμενο, συνεπώς, είναι η επάρκεια του συνειδητού στην ανάβαση και τη περιδιάβαση του κόσμου της ενότητας. Έτσι, λοιπόν, αναδεικνύεται ως πρώτη φάση επάρκειας του συνειδητού εκείνη που περιέχει τον ορίζοντα της ενότητας, από το ύψος, όμως, και τη διαύγεια της ολότητας και όχι από την αμεσότητα του σωματοποιημένου «εμείς». Η ολοκλήρωση της διαρθρωτικής συνείδησης αντλείται, πρωταρχικά, από την ποιοτική διαύγεια της ολότητας και την πτητική ευχέρεια της συνείδησης και της αυτοσυνειδησίας.

Διαύγεια αληθινή μπορεί να υπάρχει μόνον στο πεδίο της ολότητας, έξω, δηλαδή, από το πεδίο της πολλαπλότητας, έστω και του σωματοποιημένου «εμείς», όχι γιατί η πολλαπλότητα είναι ανούσια και άσκοπη, αλλά γιατί η αξία της έγκειται στη συνάφειά της με την ολότητα, η οποία υπερβαίνει τα μέρη της και δεν αποτελεί απλό σύνολο και ανάμειξη διαφόρων μορφών, παραδείγματος χάριν, σωμάτων. Φυσικά, υπάρχουν διάφορα επίπεδα συνείδησης όπου η ενότητα βιώνεται λιγότερο ή περισσότερο προτού προσεγγίσει κανείς την ολότητα. Η, δε, πτητική ευχέρεια της συνείδησης οφείλεται στην ικανότητα της συνείδησης –και ιδιαίτερα της αυτοσυνείδησης– να λειτουργεί σε συνάφεια με ό,τι βρίσκεται έξω από τις δομημένες μορφές, έξω από το σώμα, χωρίς να περιορίζεται από αυτό.

Η σωματική «ευχαριστία» της ενότητας και, ταυτόχρονα, της διαφορετικότητας είναι **μία διαρκής υπενθύμιση της σχέσης του εγώ με την ολότητα και της συνείδησης με την αγαθότητα της ύπαρξης**. Η ενότητα σε ό,τι αφορά το μέρος αποτελεί φορέα της ολότητας κι έτσι η διαφορετικότητα, ως χωριστό εγώ, σχετίζεται μέσω της ενότητας με την ολότητα. Όμως, η συνείδηση, μέσω της ενότητας την οποία βιώνει, καθώς και μέσω της ιδιαιτερότητάς της, προσεγγίζει τόσο την ελευθερία όσο και τη συνάφεια – αυτό αποτελεί συνύπαρξη, που σημαίνει έκφραση αγαθού. Επομένως, το σώμα αποτελεί μία αφετηρία ειρήνης, επειδή είναι ένα πεδίο όπου συναντώνται το σωματικό, η συνείδηση και το όλο – έστω και με τρόπο μη αντιληπτό από εμάς.

Πρωταρχικά, δεσπόζει σε αυτή τη λειτουργία σχέσης ο ρυθμός και η διακριτικότητα, ώστε η σχέση ή οι σχέσεις να καθίστανται αβλαβείς και εποικοδομητικά αλληλέγγυες. Ο ρυθμός σημαίνει πως υπάρχουν κύκλοι ατομικοί και κύκλοι ενότητας και αυτή η εναλλαγή διασφαλίζει την εποικοδομητικότητα της εξέλιξης. Η απόσταση εντείνει το ατομικό, εξασφαλίζοντας την ελεύθερη έκφρασή του, με αποτέλεσμα η ενότητα να μην είναι επιβολή ή απώλεια του ατομικού. Αυτή η περιοδικότητα εκφράζει και την αβλάβεια μέσω της ελευθερίας και την αλληλεγγύη μέσω της ενότητας. Παράλληλα, η διακριτικότητα σημαίνει κριτήριο επαφής

και διάκριση προσώπου, ώστε η σχέση να μην αποτελεί ουσιαστικά απώλεια της ατομικής διακριτότητας – σε μια τέτοια περίπτωση, υπάρχουν πάντοτε στοιχεία επιβολής και υποταγής.

Όμως, και τα δύο ρεύματα παύουν να είναι εποικοδομητικά και απελευθερωτικά, σταματούν, δηλαδή, να είναι παράγοντες απελευθερωτικής οικειότητας όταν χειραγωγούνται και αλλοτριώνονται από τάσεις κυριαρχίας και κτητικότητας. Η απελευθερωτική οικειότητα είναι μια έννοια που απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, γιατί ο άνθρωπος έχει, ουσιαστικά, καταλήξει να θεωρεί ως απελευθέρωση ή ελευθερία την αποξένωση. Η αποξένωση τότε, επειδή εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να υπάρξει πραγματικά, μετατρέπεται σε κατακτητικότητα, ώστε η σχέση να είναι μόνον σωματικά εκτονωτική και ψυχολογικά αναιρετική της ύπαρξης του άλλου. Έτσι προκαλεί στρέβλωση και της σωματικότητας και της σεξουαλικότητας, γιατί, με αυτόν τον τρόπο, η οικειότητα ως σχέση χάνεται μέσα στην ίδια τη σχέση και η σωματικότητα εργαλειοποιείται.

Τα δύο αυτά ρεύματα, στην καθαρή μορφή τους, αποτελούν πεδία απεμπλοκής και γι' αυτό οδηγούν στο πάθος και την ηδονή αλλά και στην απελευθερωμένη συνταύτιση –ή πληρότητα– και τη μακαριότητα, αντίστοιχα.

Τελικά, η σωματικότητα και η σεξουαλικότητα δεν έχουν ένα τόσο αυτονόητο και απλοϊκό περιεχόμενο όσο ο άνθρωπος τους αποδίδει, αλλά αποτελούν μια πολύπλοκη διαδικασία σχέσεων και εξελίξεων, που, παρά την έμφαση που τους έχει δοθεί, έχουν διαφύγει της κατανόησης. Και αυτό είναι το αποτέλεσμα της αλλοτριωμένης επιθυμίας ως κατακτητικότητας και υπερβολής που εμπόδισε τις λειτουργίες διαύγασης και επαφής, περιορίζοντας την ελευθερία του συνειδησιακού γίνεσθαι, παρότι αποσκοπούσε σε μεγαλύτερη ελευθερία. Αλλά αυτός ο τρόπος ήταν, τελικά, πλάνη.

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

[Μπορείτε εδώ να δείτε τα άρθρα που δημοσιεύουμε σχετικά με το θέμα της Ειρήνης.](#)